

Vandenilis Lietuvoje: energetika ir transportas

KAUNE IR VILNIUJE IŠBANDYTAS VANDENILIU VAROMAS AUTOBUSAS

Rugsėjo 9–14 d. Vandenilio energetikos asociacija (VEA) kaip ES finansuojamų Bendrosios vandenilinių transporto priemonių iniciatyvos Europoje (angl. *Joint Initiative for hydrogen Vehicles across Europe*) projektų JIVE ir JIVE2 partnerė organizavo vandeniliu varomo autobuso demonstracinius važiavimus Kauno ir Vilniaus viešojo transporto maršrutais. Vandenilinio autobuso gamintojas – „Caetano“ (Portugalija), vandenilio užpildymą koordinavo bendrovė „Messer“ (Vokietija), o patį užpildymo procesą vykdė „Elme Messer“ (Lietuva). Šių priemonių pristatymo 17-oje Vidurio, Rytų ir Šiaurės Europos miestų

Iš kairės: energetikos ministras Dainius Kreivys ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys. 2023 09 20.

tikslas – stiprinti regioninius pajėgumus, lengviau ir greičiau diegiant kuro elementų technologijas autobusuose, skatinant šio sektoriaus augimą ir plėtrą trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiais, taip pat bendrai propaguojant vandenilio technologijas. Testuoto įmonės „Caetano“ autobuso „H2 City Gold“ techninės charakteristikos: > 450 km autonominė rida; 60 kW „Toyota“ kuro elementas; 37,5 kg H₂ bakas (slėgis – 350 bar); 44 kWh akumuliatorių blokas (ličio-titano oksidų pagrindo baterijos); užpildymo laikas < 10 min; 180 kW „Siemens“ variklis.

Šis autobusas buvo testuojamas Kaune (UAB „Kauno autobusai“) ir Vilniuje (UAB „Vilniaus viešasis transportas“). Autobusų operatoriai

Tarptautinės konferencijos „Vandenilis Lietuvoje: energetika ir transportas / Hydrogen Lithuania: Energy and Mobility“ organizatoriai – LMA Technikos mokslų skyriaus pirmininkas Gintautas Dzemyda (kairėje) ir Šarūnas Varnagiris – prie vandenilinio automobilio „Toyota Mirai“.
2023 09 20.

turėjo galimybę patys pasirinkti maršrutą ir išbandyti autobusą keletą dienų. Testavimo metu buvo fiksuoti autobuso techniniai parametrai, o surinktą informaciją pristatė „CaetanoBus“ atstovas Francisco Magalhaes konferencijoje „Vandenilis Lietuvoje: energetika ir transportas“.

Vandeniliu varomų transporto priemonių efektyvumo viešajame transporte vertinimai, kuriuos komentavo autobusų eksploatavusių parkų atstovai, plačiai nušviesti Lietuvos žiniasklaidoje.

KONFERENCIJA „VANDENILIS LIETUVOJE: ENERGETIKA IR TRANSPORTAS“

Lietuvos mokslų akademijoje (LMA) rugsėjo 20 d. vykusioje konferencijoje energetikos ministras Dainius Kreivys pristatė vandenilio plėtros Lietuvoje viziją: sparti gamyba, infrastruktūros plėtra ir bendradarbiavimas regione. „Lietuva turi ambicingų ateities planų – siekiame energetinės nepriklausomybės ir pasinaudosime naujų pramonės šakų teikiama galimybėmis tapti energijos eksportuotojais. Vandenilis šiame kelyje atliks svarbų vaidmenį“, – kalbėjo D. Kreivys. Pasak jo, šiandien vis dar nemažai abejojama ir kritikuojamos vandenilio perspektyvos, tačiau visoje Europoje pradedami nauji projektai ir beveik visos įžvalgos apie mūsų energetikos ateitį vienaip ar kitaip susijusios su vandeniliu. „Diskusijos vandenilio tema šiandien primena prieš daugiau nei dešimtmetį vykusius pokalbius

apie atsinaujinančius energijos išteklių vystymo projektus. Skepticizmas buvo plačiai paplitęs, o šiandien mes jau nebekvestionuojame atsinaujinančių energijos šaltinių poreikio ar jų ekonomiško“, – teigė ministras. Lietuva 2050 m. turėtų pasigaminti pakankamai vandenilio savo poreikiams patenkinti, o perteklinius energijos produktus eksportuoti į kitas šalis, naudodama vietinės žaliosios elektros energijos kiekius. Lietuvoje galėtų būti sunaudojama 24 TWh vandenilio, o įdiegtų elektrolizerių galia pasiektų 8,5 GW. Jie galėtų suvartoti 36 TWh elektros energijos – tris kartus daugiau nei šiandienis bendras poreikis. 2050 m. Lietuvos vandenilio infrastruktūra turėtų būti gerai susieta su kaimyninėmis šalimis, o tai suteiks galimybių tiek eksportuoti, tiek importuoti vandenilį ir naudotis kitose šalyse esančia vandenilio saugojimo infrastruktūra. Su projektu „[Dėl vandenilio sektoriaus plėtros Lietuvoje 2023–2030 metais gairių patvirtinimo](#)“ galima susipažinti LR Seimo tinklalapyje.

ES Švaraus vandenilio partnerystės atstovas Aivars Starikovs pristatė „Hydrogen Europe“ finansuotus su mobilumu susijusius projektus, 12 m ilgio vandenilinio autobuso kainos mažėjimo tendencijas, ES fondų finansavimo šaltinius įvairiuose projekto vystymo etapuose iki pat vandenilinių autobusų įsigijimo.

Tarptautinės viešojo transporto asociacijos atstovas Flavio Grazian pasiūlydavo informaciją apie trijų vykdomų projektų (JIVE, JIVE2, MEHRLIN)

rezultatus. Pažymėjo, kad vykdant projektus matomas ryškus vandenilio sunaudojimo mažėjimas, kaupiamas autobusų nuvažiuotų kilometrų skaičius. Taip pat pranešė, kad daugiau rezultatų ketinama pristatyti konferencijoje „Zero Emission Bus“ Briuselyje š. m. spalio 9–12 dienomis.

Įmonės „Messer“ atstovas Andreas Noky pristatė vykdomus projektus, susijusius su vandeniliniams autobusams eksploatuoti reikalingos infrastruktūros kūrimu: vandenilio gamyba, saugojimas, transportavimas, užpildymo stotys ir kita. ES Švaraus vandenilio partnerystės atstovas Luca Feola pažymėjo, kad jų finansuoti mobilumo projektai vykdomi Vakarų Europoje, bet ne Vidurio ir Rytų Europos ES šalyse, ir pabrėžė galimą autobusų įsigijimą per vandenilio slėnių (didelės ar mažos apimtys) kvietimus, kurie vyks 2024 metais. Paminėjo su vandeniliu susijusių projektų vystymo paramos regionams priemonę, kurios I kvietime tarp Vakarų valstybių miestų atrinkta ir Gdynė bei Zagrebas. II kvietimas baigėsi 2022 m. spalį, Lietuvos miestai jame nedalyvavo. Lietuvos energetikos instituto Vandenilio energetikos technologijų centro (VETC) atstovas Marius Urbonavičius pristatė Lietuvos mokslininkų vykdomus tyrimus, susijusius su vandenilio gamyba, panaudojimu ir saugojimu. Išsamiau pristatyti VETC vykdomi projektai ALICE-WHY (Aliuminis žiedinėje ekonomikoje – nuo atliekų per vandenilio energiją iki aliuminio oksido), „InnoHyppy“ (Inovatyvus katalizatorius) »

ir jo regeneravimas švaraus vandenilio gamybai metano pirolizės būdu). Lietuvos VEA yra didelio masto slėnio „BalticSeaH2“, kurio geografinė ašis Pietų Suomija–Estija, partnerė. Šiame vandenilio slėnio projekte dalyvauja 40 partnerių iš aštuonių valstybių. VEA dalyvauja ir „BaSeH2“ – Baltijos jūros vandenilio tarybos veikloje (kompetencijų vystymas, politikų kūrimas, tinklaveika). Parengtas ir verslo atstovams skaitomas 30 akademiinių valandų kursas „Vandenilio energija ir technologijos“. Vėliau vykusiose diskusijose pramonės atstovai iš bendrovių „Ignitis Group“, „Amber Grid“, „Klaipėdos

Nafta“, Lietuvos pramonininkų konfederacijos bei Energetikos ministerijos pasidalijo patirtimi ir vandenilio projektų vystymo perspektyvomis Lietuvos pramonėje. Susisiekimo viceministrė Agnė Vaiciukevičiūtė supažindino su ministerijos kuruojamais ES fondų šaltiniais, kurie skirti vandenilinio transporto plėtrai Lietuvoje, bendrovės „Orlen Lietuva“ atstovas pabrėžė ES teisinės bazės suderinamumą su Lietuvoje priimamais teisiniais dokumentais, išvalgas pateikė įmonės „SG Dujos Auto“ atstovas ir ekspertai iš Estijos AS „Toyota Baltic“ bei Portugalijos „CaetanoBus“.

Pertraukų metu konferencijos dalyviai, kurių susirinko daugiau kaip 100, galėjo apžiūrėti vandenilinių dviratį ir automobilį „Toyota Mirai“. VEA norėtų padėkoti LR energetikos ministerijai, LR susisiekimo ministerijai, Lietuvos energetikos institutui, Lietuvos mokslų akademijai, įmonėms „Kauno autobusai“, „Vilniaus viešasis transportas“ ir kitoms organizacijoms, prisidėjusioms prie sėkmingos „H2 Bus Roadshow“ iniciatyvos organizavimo. •

Parengė Šarūnas Varnagiris, Vandenilio energetikos asociacijos prezidentas, Lietuvos energetikos instituto vyresn. mokslo darbuotojas

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

Vasara – atostogų metas, kai mokslo bendruomenėje mažiau šurmulio ir veiksmo, tačiau prasidėjus rugsėjui gyvenimas vėl atgijo, LMA prezidento Jūro Banio darbotvarkė prisipildė svarbių susitikimų, posėdžių ir renginių.

Liepos 6-ąją, Valstybės dieną, minint 770-ąsias karaliaus Mindaugo karūnavimo metines, LR Prezidento Gitano Nausėdos ir pirmosios ponios Dianos Nausėdienės kvietimu J. Banys dalyvavo šventiniame priėmime Prezidentūroje, bendravo su tuo metu Lietuvoje viešėjusiu Lenkijos prezidentu Andrzejumi Duda. Rugsėjo 6 d. J. Banys ir LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius susitiko su LR švietimo, mokslo ir sporto viceministru Justu Nugaru, kuriam pristatė LMA veiklą, aptarė tolesnį abipusį mokslo visuomenei naudingą bendradarbiavimą.

Daug dėmesio buvo skirta tarptautiniams ryšiams plėtoti ir bendradarbiavimui stiprinti. Rugsėjo 16 d. J. Banys LMA veiklą pristatė ir bendradarbiavimo galimybes aptarė su Vokietijos mokslinių tyrimų fondo (*Deutsche Forschungsgemeinschaft*, DFG) tarptautinių ryšių direktoriumi dr. Jörnū Achterbergu, programų pareigūnę tarptautiniams ryšiams dr. Annina Lottermann ir padėjėją tarptautiniams ryšiams Stephanie Laß. Rugsėjo 19 d. priėmė Europos molekulinės biologijos organizacijos (EMBO) direktorę Fioną Watt ir biuro vadovę Bettiną Trueb, kurioms

Iš kairės: Vokietijos mokslinių tyrimų fondo padėjėja tarptautiniams ryšiams Stephanie Laß, programų pareigūnę tarptautiniams ryšiams dr. Annina Lottermann, tarptautinių ryšių direktorius dr. Jörnū Achterbergas, LMA prezidentas Jūras Banys ir LMA vyriaus. specialistė tarptautiniams ryšiams Violeta Skirgailienė. 2023 09 16.

papasakojo apie LMA tikslus, veiklas, sudėtį ir naujų narių rinkimo tvarką.

Rugsėjo 18–20 d. LMA viešėjo Kazachstano Respublikos nacionalinės mokslų akademijos (KNMA) prie Kazachstano Respublikos Prezidento prezidentė prof. Kunsulu Zakarya ir viceprezidentė dr. Lyazzat Yeraliyeva. Rugsėjo 26 d. LMA prezidiumo posėdyje dalyvavo Albanijos mokslų akademijos (AMA) prezidentas

Skėnderis Gjinushis kartu su kitais delegacijos atstovais. Vizitus vainikavo pasirašytas LMA ir KNMA bendradarbiavimo memorandumas bei LMA ir AMA bendradarbiavimo sutartis.

Rugsėjo 5 d. J. Banys kartu su LMA viceprezidentu Z. Dabkevičiumi, Jaunosios akademijos pirmininke dr. Ieva Plikusiene, Organizacinio skyriaus vadovu dr. Andriumi Bernotu ir vyriaus. specialiste tarptautiniams

ryšiams Violeta Skirgailienė dalyvavo „L'Oréal“-UNESCO jaunųjų talentų programos Baltijos šalyse „Moterys mokslė“ (*For Women in Science*) [apdovanojimų renginyje Estijos mokslų akademijoje Taline](#). Šiemet konkurso Lietuvoje laimėtojų laurai ir 7 000 eurų premijos atiteko dr. Miglei Tomkuvienėi (Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centras) ir dakt. Aidai Drevilkauškaitei (Kauno technologijos universitetas).

Baigiantis vasarai vėl pradėti organizuoti įvairūs posėdžiai. J. Banys dalyvavo nuotoliniuose Mokslinių tyrimų ir studijų valdymo komiteto (08-31), CERN koordinavimo grupės posėdžiuose (08-31, 09-26), taip pat LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto posėdžiuose, kuriuose buvo aptarti aktualūs klausimai su LR švietimo, mokslo ir sporto ministru Gintautu Jakštu: 2023 m. priėmimo į aukštąsias mokyklas ir profesinio mokymo įstaigas rezultatai, moksleivių savivaldos stiprinimo bendrojo ugdymo mokyklose ir savivaldybėse klausimai, Valstybės kontrolės ataskaita „Pedagogų poreikio užtikrinimo vertinimas“ ir kt. (09-20, 09-27).

Rugsėjo 27 d. J. Banys susitiko su Baltijos-Amerikos laisvės fondo atstove Lietuvoje Ingrida Laurinavičienė ir aptarė galimas bendras veiklas. Vyko darbiniai susitikimai su Lietuvos mokslo tarybos pirmininku Gintaru Valinčiumi (07-20), LMA Vrublevskių bibliotekos direktoriumi Sigitu Narbutu (07-21). Bendrauta su LR akademinės etikos ir procedūrų kontroliere dr. Loreta Tauginiene dėl Europos mokslų akademijų federacijos (ALLEA) atnaujinto Europos elgesio kodekso dėl mokslinių tyrimų sąžiningumo vertimo į lietuvių kalbą.

LMA prezidentas kalbėjo tiesioginėje LRT televizijos laidoje „Labas rytas, Lietuva“ apie stojimą į aukštąsias mokyklas (07-04), tarė įžangos žodį LMA, Vandenilio energetikos asociacijos ir Lietuvos energetikos instituto organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Vandenis Lietuvoje: energetika ir transportas“ (09-20), sveikino Lietuvos olimpinės akademijos organizuoto konkurso baigiamųjų darbų olimpinio švietimo tema laureates (09-26) ir kt. •

Parengė Evelina Baronienė,

LMA prezidento vyriausioji referentė

Iš kairės: Kazachstano NMA viceprezidentė Lyazzat Yerallyeva, LMA prezidentas Jūras Banys, Kazachstano NMA prezidentė Kunsulu Zakarya, LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius ir J. E. nepaprastasis ir įgaliotasis Kazachstano ambasadoriaus Lietuvoje Timuras Urazayevas. 2023 09 18.

LMA prezidentas Jūras Banys susitiko su Europos molekulinės biologijos organizacijos (EMBO) direktore dr. Fiona Watt (kairėje) ir biuro vadove dr. Bettina Trueb (antra iš kairės). 2023 09 19.

Albanijos mokslų akademijos delegacija, vadovaujama prezidento Skënderio Gjinishio (trečias iš dešinės). 2023 09 26.

Liepą ir rugpjūtį LMA prezidiumo nariai atostogavo, iškilę klausimai buvo sprendžiami darbo tvarka. Rugpjūčio 29 d. prezidiumo posėdyje suderinta ir patvirtinta rugsėjo 19 d. LMA narių visuotinio susirinkimo, skirto LMA tarptautiniam bendradarbiavimui, darbotvarkė. Joje numatytas Lietuvos mokslų akademijos ir Kazachstano nacionalinės mokslų akademijos bendradarbiavimo sutarties pasirašymas bei užsienio narių – prof. Andre Frankešės, prof. Abdulo Mounemo Mouazeno, prof. Sauliaus Kačiulio – inauguracija. Paraiškų priėmimą į LMA Jaunosios akademijos narius pasiūlyta organizuoti 2023 m. rugsėjo 11 d. – spalio 13 d. LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius informavo apie LMA bendradarbiavimą su regionų savivaldybėmis. Prezidiumo nariai pasiūlė organizuoti regionų dieną LMA, sukviesti savivaldybių merus bei apsvarstyti tolesnio bendradarbiavimo klausimus. Priimtas LMA prezidiumo nutarimas apdovanoti akademikus Praną Kūrį, Donatą Surgailį, Robert Mokrik Lietuvos mokslų akademijos atminimo medaliais. Sudaryta komisija bendriems Lietuvos ir Čekijos mokslų akademijų 2024–2026 m. mobilumo projektams įvertinti. Pritarta Leono Valkūno komandiruotės rugpjūčio 12–21 d. į Ettore Majorana

Iš kairės: Albanijos mokslų akademijos prezidentas Skënderis Gjiniushis ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys.

tarptautinio fondo ir mokslinės kultūros centro Eričeje ataskaitai.

Rugsėjo 26 d. vyko iškilmingas LMA prezidiumo posėdis, kuriame Albanijos mokslų akademijos (AMA) prezidentas Skënderis Gjiniushis ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys pasirašė bendradarbiavimo sutartį. Prieš pasirašant sutartį J. Banys trumpai papasakojo apie LMA struktūrą, jos ekspertinę veiklą, organizuotas tarptautines konferencijas, ryšius su tarptautinėmis organizacijomis. Technikos mokslų skyriaus narys akad. Romas Baronas, Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas Vidmantas Stanys, Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininkas Leonas Valkūnas, Biologijos, medicinos

ir geomokslų skyriaus pirmininkas Limas Kupčinskas, Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininkas Vytautas Nekrošius ir LMA Jaunosios akademijos vicepirmininkė dr. Viktorija Vaštakaitė-Kairienė pristatė LMA mokslų skyrių bei LMA Jaunosios akademijos veiklą. Albanijos mokslų akademijos delegacijos nariai pristatė AMA, jos veiklą, papasakojo apie savo kuruojamas mokslo sritis.

LMA prezidiumo posėdyje taip pat buvo patvirtinta Kauno miesto mokslo premijų konkurso vertinimo komisija bei patikslinta Lietuvos mokslų akademijos mokslo žurnalų leidybos politika. •

*Parengė Lyda Milošienė,
LMA vyriausioji referentė*

VISUOTINIAI SUSIRINKIMAI

Nuo Kazachstano iki Italijos

Rugsėjo 19 d. Lietuvos mokslų akademijoje (LMA) įvyko LMA narių visuotinis susirinkimas, kuriame taip pat dalyvavo Kazachstano Respublikos nacionalinės mokslų akademijos (KNMA) prie Kazachstano Respublikos Prezidento prezidentė prof. Kunsulu Zakarya ir viceprezidentė dr. Lyazzat Yeraliyeva, inauguruojamieji LMA užsienio nariai, ambasadų atstovai, LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso laureatai. LMA prezidento Jūro Banio siūlymu patvirtinus darbotvarkę, pradžioje tylos minute buvo pagerbtas akademijos užsienio nario Calyampudi Radhakrishnaos Rao atminimas.

Taip pat 75-mečio proga pasveikintas akademikas Vytautas Ostaševičius.

Susirinkimą pratęsė LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso laureatų apdovanojimų ceremonija. Jauniesiems mokslininkams buvo įteikti stipendijų pažymėjimai. LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius perskaitė konkurso laureatų pavardes ir mokslo tiriamojo darbo temas, o prezidentas J. Banys sveikino kiekvieną laureatą ir įteikė stipendijų pažymėjimus. LMA prezidiumo 2023 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 25 LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijos 2023–2024 metais skirtos: Humanitarinių ir socialinių mokslų srityse – dr. Kristinai Razminienei,

dr. Tomui Rimkui ir dr. Justui Stončiui; Gamtos, medicinos ir sveikatos, žemės ūkio ir technologijos mokslų srityse stipendijas pelnė dr. Tadas Dambrauskas, dr. Greta Jarockytė, dr. Vita Lėlė, dr. Paulius Mackonis, dr. Arnoldas Pautienius, dr. Simonas Ramanavičius, dr. Milda Stankevičiūtė, dr. Gintarė Šidlauskaitė, dr. Mantas Šimėnas, dr. Justas Šlaitas, dr. Greta Varkalaitė ir dr. Mantas Žiaunys.

Paskui J. Banys perskaitė pranešimą apie tarptautinio bendradarbiavimo plėtrą Lietuvos mokslų akademijoje. Jis priminė, kad užsienio narių kategorija LMA atsirado 1990 metais. Nuo tada LMA užsienio nariai nuolat

LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų konkurso laureatai su LMA vadovais.

svečiuojasi Lietuvoje, dalyvauja akademijos veikloje, skaito paskaitas ir atlieka bendrus projektus su mūsų šalies mokslininkais. Tarp jų – Nobelio premijos laureatai lazerių fizikos atstovas prof. G rardas Mourou ir ekonomistas prof. Robertas J. Shilleris.

LMA organizuoja įvairias tarptautines konferencijas, dalyvauja tarptautinių asociacijų (ALLEA, EASAC ir kt.) veikloje. Yra pasirašiusi nemažai sutarčių su kitų šalių akademijomis. Vienas naujausių tokių bendradarbiavimo susitarimų – su Hamburgo tikslųjų ir humanitarinių mokslų akademija. Iš viso ryšiai užmegzti su 26 užsienio mokslų akademijomis ir Lindau Nobelio laureatų susitikimų taryba bei fondu. Be to, iki 2022 m. LMA koordinavo Lietuvos tyrėjų veiklą Europos branduolinių mokslinių tyrimų organizacijoje CERN. LMA dalyvauja rengiant Baltijos intelektualinio bendradarbiavimo konferencijas, vykstančias kas dvejus metus. Akademija rekomenduoja ekspertus pagal tarptautinių akademijų tinklų poreikius. Labai aktyvūs ir LMA Jaunosios akademijos nariai: dalyvauja Europos akademijų tinklų konsorciame SAPEA ir kitur. LMA leidžiami mokslo žurnalai pasiekia daugiau kaip 30 šalių mokslininkus. Bendradarbiaujama su tarptautinėmis mokslo draugijomis, tokiomis kaip Europos fizikų draugija. LMA yra „L’Oreal“–UNESCO apdovanojimų programos „Moterims moksle“ partnerė, įvairiai remia kovojančios Ukrainos mokslininkus.

Kazachstano Respublikos nacionalinės mokslų akademijos prie Kazachstano Respublikos Prezidento prezidentė Kunsulu Zakarya ir Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys.

Prieš pasirašant memorandumą, KNMA prezidentė K. Zakarya pristatė akademiją ir papasakojo apie Kazachstano mokslo prioritetus. Po reorganizacijos 2023-aisiais jų nustatyta dešimt. Šalyje veikia 414 mokslo ir eksperimentinės plėtros institucijų. Įdomu, kad net 52 proc. šalies mokslininkų yra moterys. Siekiama stiprinti mokslo intelektualinį potencialą. 2022 m. duomenimis, Kazachstane dirba 22 456 mokslo darbuotojai, 18 014 tyrėjų ir 46 proc. sudaro jauni mokslininkai iki 40 metų. Per pastaruosius penkerius

metus Kazachstano mokslininkai yra pasiekę neblogų rezultatų: sukurtos penkios vakcinos nuo COVID-19; taip pat sukurta skaičiavimų sistema (Q-Symphony High-Performance Bioinformative Computing), naudojama analizuoti genominius, transkripto, egzomo ir kitus biomedicininis duomenis. Šalyje ėmė veikti „Tokamak“ branduolių sintezės reaktorius. Sukurtos greitai įkraunamos superbaterijos ir t. t. Ekspertų grupėse darbuojasi daugiau kaip 1 000 jaunųjų mokslininkų. Baigdama savo kalbą KNMA

*LMA užsienio narys
prof. Andre Franke*

prezidentė padėkojo LMA už dėmesį ir pabrėžė, kad jos institucija pasirengusi bendradarbiauti mokslo pasiekimų labui.

Baigus šį pristatymą buvo pasirašytas Lietuvos mokslų akademijos ir Kazachstano nacionalinės mokslų akademijos prie Kazachstano Respublikos Prezidento bendradarbiavimo memorandumas.

Renginio metu buvo inauguruoti net trys LMA užsienio nariai. Jiems įteikti diplomai ir nario ženklai. Pirmasis jų – biologas prof. Andre Franke iš Vokietijos Federacinės Respublikos. Inauguruotasis akademikas perskaitė pranešimą „20 metų trunkantys genetikos tyrimai – nuostabi kelionė“.

Jis papasakojo, kad DNR sekoskaita Kylyje prasidėjo gan seniai, 2007 metais. Per tuos metus A. Franke dalyvavo keliuose genomo projektuose. Pavyzdžiui, šifruojant seniausios mumijos – „ledo žmogaus“ Ötzi genomą. Tyrimas padėjo sužinoti, kuo jis mito ir netgi pavyko rekonstruoti 5000 m. amžiaus žarnyno bakterijos *H. pylori* genomą. Buvo sukurtas kompleksinių ligų (kolito, Krono ligos, COVID-19) genetinės rizikos žemėlapis. Šiuo metu mokslininkas su kolegomis tiria T-ląstelių imuninių atsaką į pelėsį. Tikėtina, kad pelėsiai sūryje gali sukelti įvairias organizmo reakcijas, lėtines ligas. Labai svarbu sužinoti, ar šie mikrobai yra tokių uždegiminių ligų priežastis. Ketinama įkurti Uždegiminių ligų kompetencijos centrą (*Inflammation Excellence Centre*).

Antrasis į sceną buvo pakviestas žemės ūkio mokslininkas iš Belgijos

*LMA užsienio narys prof. Abdulas
Mounemas Mouazen*

prof. Abdulas Mounemas Mouazen, kuris jau ne vienerius metus bendradarbiauja su Vytauto Didžiojo universitetu, dirba tiksliosios žemdirbystės srityje. Tiksliosios žemdirbystės centrai jau veikia ne tik Belgijoje, bet ir Jungtinėje Karalystėje. Jis su kolegomis kuria multijutiklių duomenų susiejimo (*multi sensor data fusion*) sistemas, modeliuoja dirvos ir agrotechnikos sąveiką. Tiria dirvos pokyčius jos apdirbimo metu. Tai yra žemdirbystės inžinerija – dirvos būseną, įvairių cheminių elementų koncentracijas, drėgnumą analizuojančių jutiklių kūrimas. Taip pat jo su kolegomis sukurta internetinė multijutiklių platforma, kaupianti ir analizuojanti tokią informaciją. Joje naudojamos hiperspektrinės, šiluminės kameros, LIDAR. Sistema vertina javų būklę. Tai leidžia labai tiksliai naudoti agrochemikalus, sumažinti trąšų, pesticidų kiekius, taip padidinant derlių ir mažiau kenkiant aplinkai. Dar viena svarbi sritis – tikslioji sėja. Eksperimentai įrodė, kad tokiu atveju žemdirbio pelną galima padidinti 400 Eur/ha.

Trečiasis inauguruotas mokslininkas – medžiagotyrininkas. Tai Italijoje dirbantis prof. Saulius Kačiulis. Jis perskaitė pranešimą „Paviršiaus analizės metodai medžiagotyroje“. Mokslinę veiklą jis pradėjo Puslaidininkių fizikos institute Vilniuje, tyrinėjo karštuosius elektronus. S. Kačiulis pabrėžė, kad naujos kartos medžiagos, kurių taip reikia įvairioms pramonės, medicinos sritims, gimsta modifikuojant paviršius

*LMA užsienio narys
prof. Saulius Kačiulis*

dvimatėje erdvėje. Deja, įprastiniai matavimo metodai netinka tokiems nanostruktūrintiems paviršiams matuoti. Todėl pats geriausias metodas – fotoelektroninė spektroskopija, nors neretai prireikia ir sinchrotrono. Mokslininkas su kolegomis tyrė dujų ir biosensorius, analizavo įvairių metalų lydinius, kompozitines medžiagas, biologiškai suderinamas medžiagas medicinai. Pastaruoju metu jis kuria metalų superlydinių, dvimačių medžiagų (nanovamzdelių, fulerenų, grafeno ir kt.) analizės metodus.

Italijos Respublikos ambasadorius Diego Ungaro pasidžiaugė, kad mokslo ryšius tarp Italijos ir Lietuvos įkūnija tokie mokslininkai kaip prof. S. Kačiulis. Bendradarbiaudami kartu stipriname savo kompetencijas augančių iššūkių akivaizdoje. Jo manymu, Europos valstybės turi bendradarbiauti dar aktyviau, kad atsilauktų globalioje konkurencinėje kovoje. Todėl džiugu, kad ir Jungtinė Karalystė vėl prisijungia prie programos „Europos horizontas“. Baigdamas D. Ungaro palinkėjo LMA didelės sėkmės ir vystyti Europos bei pasaulio mokslo kompetencijas. Po jo kalbėjęs Kazachstano ambasadorius Timuras Urazayevs padėkojo LMA prezidentui ir susirinkusiems akademikams dėl memorandumo pasirašymo. Jis pareiškė tikėjimą, kad mokslo ryšiai tarp Lietuvos ir Kazachstano plėtosis toliau. Nes visi svajojame sukurti geresnį ir saugesnį pasaulį. •

*Parengė dr. Rolandas Maskoliūnas,
LMA vyriaus. specialistas
ryšiams su visuomene*

RENGINIAI – KONFERENCIJOS – AKADEMINIAI SKAITYMAI

Baltijos jūros lobiai

Rugsėjo 21 d. Valstybės pažinimo centre (Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija) įvyko paskaita-diskusija apie jūros užlietus reliktnius kraštovaizdžius ir medžius. Renginyje pristatyti Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto (KU BRIAI) 2018–2021 m. vykdyto projekto „ReCoasts & People“ mokslinių tyrimų rezultatai.

Šio projekto tikslas buvo dabartinėse ir užlietose Baltijos jūros pakrantėse iširti ankstyvojo mezolito–ankstyvojo neolito apgyventas vietas ir rekonstruoti ankstyvojo holoceno gamtinius-kultūrinius kraštovaizdžius. Projekto veikloje dalyvavo KU ir kitų Lietuvos universitetų bei mokslo įstaigų specialistai. Tyrimai apibendrinti 2022 m. išleistoje kolektyvinėje monografijoje „Lithuanian Baltic Sea Coasts during the Holocene“ („Baltijos jūros pakrantės Lietuvoje holoceno laikotarpiu“), sudarytoje Algirdo Girininko ir Vlado Žulkaus.

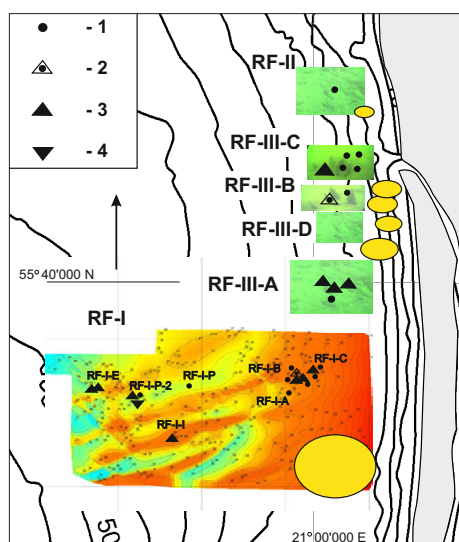
Pristatyme dalyvavo projekto vadovas, šio teksto autorius akademikas V. Žulkus ir kiti projekto vykdytojai. Diskusiją vedė akademikas Albinas Kuncevičius.

Žvalgant šoninės apžvalgos sonaru ir nardant jūros dugne 10–32 m gylyje, šešiose vietose buvo aptikti reliktnių krantų fragmentai, puikiai išlikę medžių kelmai ir kamienai su šaknimis bei nemaži durpių klodai. Laboratoriniams tyrimams iš jūros dugno buvo paimtas 21 reliktnių durpių ir reliktnių medžių mėginys. ^{14}C metodu nustatytas medžių ir durpių amžius yra nuo 11,5 iki 8 tūkst. metų. Tai atitinka Baltijos jūros Joldijos, Anciliaus ir ankstyvosios Litorinos laikotarpius, kai Lietuvos pajūrio pakrantės buvo nuo keliolikos iki kelių dešimčių kilometrų toliau į vakarus nuo dabartinių. Kylant Baltijos vandens lygiui visos ankstyvojo mezolito žmonių gyvenvietės, egzistavusios arčiau tuomečių jūros krantų, turėjo atsидurti po vandeniu.

Atlikus dugno tyrimus šoninės apžvalgos sonaru, nuodugnesniems tyrimams pasirinkti objektai prieš imant mėginius buvo apžiūrėti, matuojami, fotografuojami ir filmuojami

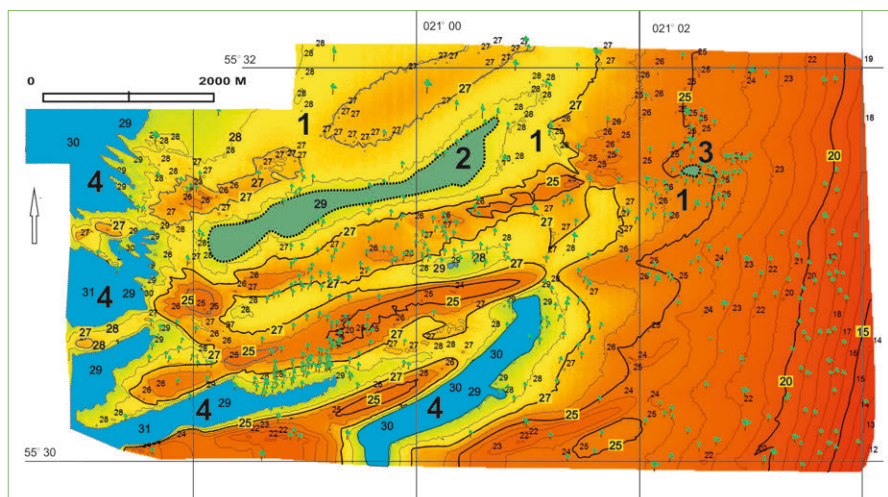
Akad. Vladas Žulkus. Inos Stončės nuotr.

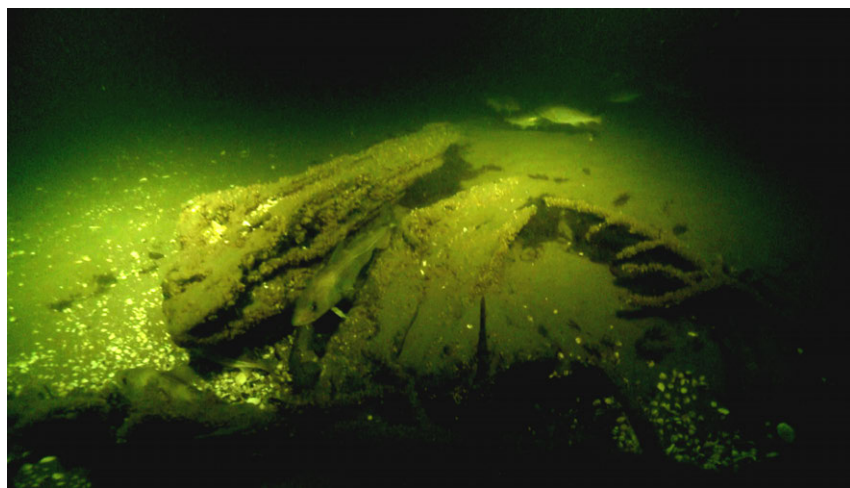
1 pav. Reliktinių medžių ir durpių mėginių ėmimo vietos: 1 – mėginiai paimti ^{14}C datavimui; 2 – mėginiai paimti ^{14}C datavimui ir geocheminiams tyrimams; 3 – mėginiai paimti ^{14}C datavimui, geocheminiams ir medžių DNR tyrimams; 4 – mėginiai paimti ^{14}C datavimui ir medžių DNR tyrimams.

po vandeniu. Nardymams vadovavo KU BRIAI Povandeninių tyrimų centro naras instruktorius Valerijus Krisikaitis. Jis papasakojo renginio dalyviams apie darbo po vandeniu jūroje ypatumus ir sunkumus.

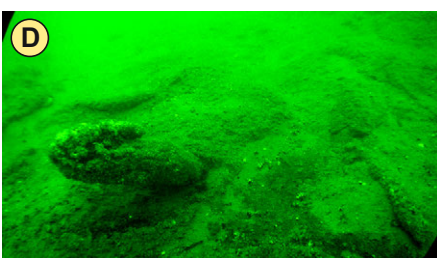
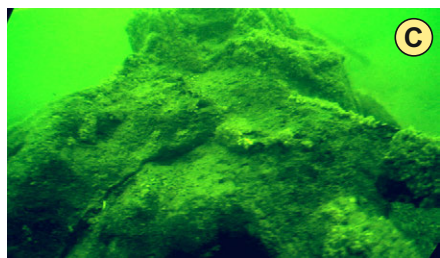
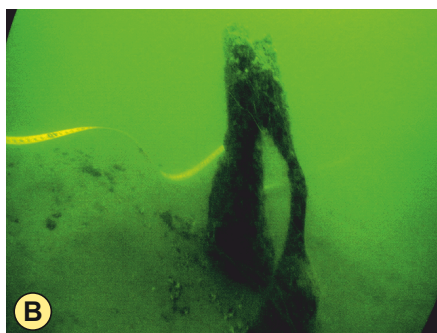
Po vandeniu senųjų krantų reliktojų buvo ieškota ties Šventąja, Palanga, Klaipėda ir Kuršių nerija. Ties Juodkrante apie 30 km² plote buvo aptikta gausybė reliktnių medžių. Visose vietose po vandeniu ieškota ir

2 pav. Užlieti paleokrantai, išlikę vietovėje RF-I. 1 – Joldijos jūros periodo smėlio krantai; 2 – Joldijos jūros periodo durpynai; 3 – Litorinos jūros transgresijos pradžios durpynai; 4 – Anciliaus ir Litorinos jūros transgresijų metu suformuoti krantai.

3 pav. Medžiai su šakomis, išlikę vietovėje RF-I, 25 m gylyje. Jie augo daugiau kaip prieš 10 500 metų.

žmonių gyvenamos pėdsakų, tačiau aiškesnių priešistorės gyvenviečių ženklų kol kas neaptikta. Tiesa, jūra į krantą kartais išmeta įvairių dirbinių, kurie gali būti nuorodos į jūros dugne galimai išlikusių akmens amžiaus gyvenviečių vietas. Prie Klaipėdos ties Melnragė buvo rastas iš tauriojo elnio rago pagamintas T formos kirvis, kurio amžius siekia apie 7000 metų. Beveik toje pat platumoje jūros dugne, 14,5 m gylyje, aptiktas kelmas reliktinio medžio, kuris augo maždaug prieš 7800 metų. Netoli tos vietos 25 m gylyje guli didelis taisyklingos formos riedulys su taisyklingos formos įrėžomis. Šias vietas būtų tikslinga toliau tyrinėti.

Priešistorėje pajūrio gyventojai dažniausiai kūrėsi prie upių žiočių. Dabartinių upių ir upelių, įtekančių į jūrą, senovinės deltos atsідūrė po vandeniu, toli nuo dabartinių krantų. Po jūros dugno sąnašomis palaidotų paleoupių vagų pėdsakai buvo aptikti seisminių tyrimais (atliko Nikita Dobrotin, VU). Sausumoje žvalgytos ir tyrinėtos arčiausiai dabartinių jūros pakrančių esančios ankstyvojo mezolito–ankstyvojo neolito laikotarpiu apgyventos vietos ir jų radiniai (Algirdas Girininkas, Linas Daugnora, Tomas Rimkus, KU BRIAI). Priešistorės žmonių gyventas vietas identifikuoti padėjo ir paleobotaniniai bei biogeocheminiai tyrimai. Tyrimų metu Nemuno deltos senovinėse gyvenvietėse užfiksuota vidutinė bendrojo fosforo koncentracija buvo keturis kartus didesnė nei foninė. Analogiškai buvo pradėti tirti ir 25–30 m gylyje po vandeniu esančių medžių ir durpių mėginiai (Jolita Petkuvienė ir Sergej Suzdalev, KU Jūros tyrimų institutas).

Pirmą kartą Lietuvos mokslo istorijoje sėkmingai atlikti iš jūros iškeltų reliktinių pušies medžių DNR tyrimai (Darius Danusevičius ir Jurata Buchovska, VDU). Jie atskleidė šių radinių ryšį su dabartinių paprastosios pušies populiacijų genetinėmis grupėmis Lietuvoje ir Pietų Europoje. Nustatyta, kad visi ištirti jūroje rasti paprastosios pušies individai yra kilę iš pietinės Europos genofondo, po ledynmečio gana tolygiai išplitusio visoje Lietuvos teritorijoje.

4 pav. Medžiai ir durpių klodai vietovėse RF-III B ir RF-III C 11–12 m gylyje. A, B – medžiai, kurie augo daugiau kaip prieš 9400 metų; C, D – durpės, daugiau kaip prieš 9200 metų.

Faktas, kad po ledynmečio į mūsų teritoriją „pušys atėjo“ iš pietų, rodytų, jog galimai iš regiono tarp Adrijos ir Juodosios jūros į rytines Baltijos pakrantes migravo ir pirmieji žmonės.

Naujus poledynmečio–vėlyvojo holoceno Baltijos pakrančių aplinkos dinamikos aspektus atskleidė geologinės ir geomorfologinės struktūros tyrimai, kuriuos, remdamiesi sausumos archeologinių ir povandeninių tyrimų duomenimis, atliko įvairių tyrimo institucijų mokslininkai: Miglė Stančikaitė, Albertas Bitinas, Aldona Damušytė ir Giedrė Vaikutienė.

Tyrime atsakyta ne į visus rūpimus klausimus. Neaiškios aplinkybės, lėmusios reliktnių kraštovaizdžių fragmentų išlikimą jūros dugne net kelis kartus smarkiai keičiantis jūros lygiui.

Stebina tai, kad tūkstantmečių medžių liekanos po vandeniu yra taip gerai išlikusios ir užsikonservavusios. Kaip tai galėjo atsitikti? Į šias aplinkybes atkreipė dėmesį akademikas A. Bitinas. Užsimezgasioje diskusijoje akademikas Algimantas Grigelis išsakė nuomonę apie jūros dugne rastų medžių puikiai užsikonservavusią medieną. Jo manymu, tai gali būti susiję su medienos fosilizacijos procesu. Akademikas pasiūlė atlikti iš jūros dugno paimtų mėginių atitinkamus cheminius tyrimus, kuriuos būtų galima palyginti su dabar augančių medžių bei Lietuvos ir kaimyninių šalių muziejuose saugomų fosilinių pušies ir ąžuolo mėginių tyrimų rezultatais. Šiems tyrimams būtų galima panaudoti ir kitų Baltijos valstybių jūros

vandenyse rastus reliktnius medžius. Akademiko D. Danusevičiaus nuomone, tokie tyrimai, atlikti Lietuvos laboratorijose, būtų pažangūs ir labai reikšmingi mokslui.

Projekto „ReCoasts & People“ vykdymo metu Baltijos jūros dugne ir pakrantėse atlikti kompleksiniai tyrimai papildė žinias apie Baltijos jūros vandens lygio svyravimus ir klimato kaitą poledynmečiu, apie augaliją ir gyvūniją bei žmonių gyvenimą pajūryje ankstyvojo mezolito–ankstyvojo neolito laikotarpiu. Kita vertus, prieš tūkstančius metų užlietų kraštovaizdžių tyrimai tik prasideda, povandeninei archeologijai ir kitoms mokslo sritims atsiveria didelės galimybės naujiems atradimams. •

Akad. Vladas Žulkus

Skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ kartu su Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriumi rugsėjį pasitiko naujos akademiko Algirdo Gaižučio knygos „Elito šviesa ir šešėliai“ (iš LMA mokslo populiarinimo serijos „Mokslas visiems“) sutiktuvėmis. Renginyje kalbėjo knygos autorius akad. A. Gaižutis, akad. Vytautas Martinkus, prof. Juozas Mureika. Muzikine improvizacija saksofonu susirinkusiuosius pasveikino Lietuvos muzikos ir teatro akademijos prof. Petro Vyšniausko pučiamųjų ir mušamųjų instrumentų klasės studentas Davitas Avetisyanas, renginį vedė akad. Grasilda Blažienė.

Išsamų pranešimą apie knygą perskaitė akad. V. Martinkus. Jis atkreipė dėmesį, kad „Algirdo Gaižučio knyga „Elito šviesa ir šešėliai“ išmintingai parašyta, skoningai apipavidalinta. Apie sudėtingus ir gilius dalykus kalbama profesionaliai, aiškiai ir suprantamai. Knygos tematika – retokai gvildinama, bet lyg ir dažnokai girdėta, paprasta. Apie elitą. Bet jos klausimai keblūs. *Ar esama elito? Kas jis? Kokia jo vieta ir vaidmuo mūsų visuomenėje? Ką konkrečiai galėtume priskirti elitui?* Deja, Lietuvoje į tokius klausimus labai mažai kas norėjo, tuo

Knygos „Elito šviesa ir šešėliai“ autorius akad. Algirdas Gaižutis (centre) dalija autografus. 2023 09 12.

labiau – galėjo atsakyti“, – teigė pranešėjas. Stebina gili, visapusiška temos analizė. Atlikta ir išsikelėtų problemų analizė: kas dar gyva, o kas jau mirę šioje senoje, ne tik autoriaus, bet ir daugelio kitų pasaulio filosofų nagrinėtoje elito sampratoje. Bent pusė knygos

esą paskirta istoriniam filosofiniam klausimo diskursui. 5 skyriai (iš 9) skirti Rytų civilizacijų, Antikos, ankstyvosios krikščionybės ir Renesanso laikų elitizmo sampratomis. Akademikas kalbėjo, kad elito istorija ir likimas, jo dabartis Lietuvoje autoriui iškyla kaip beveik

»»

*Akad. Algirdo
Gaižučio knygos
„Elito šviesa
ir šešėliai“
sutiktuvės.
2023 09 12.*

neišsprendžiamos problemos. Laisvės, globalizacijos, bet svarbiausia – vartotojiškumo sąlygomis tuščiomis lieka politikų kalbos apie „gerovės valstybę, apie *tikrąją elitą* kaip galią valdyti visuomenę ir konkrečias valstybes, spręsti tarpvalstybines ir transnacionalines prieštaraš“. Akademikui rūpėjo, kad šią knygą paskaitytų ir iš jos pasimokytų politikai.

Rugsėjo 14 d. įvyko renginių ciklo „Įžymių žmonių portretai“ vakaras-koncertas Vilniaus visuomenei, kuriame buvo pagerbti operos senjorai – Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro (LNOBT) solistė, pedagogė Jolanta Čiurilaitė ir dailininkas scenografas Henrikas Ciparis. Renginyje dalyvavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos prof. Vladimiro Prudnikovo ir doc. J. Čiurilaitės studentai, koncertmeisterė prof. Nijolė Ralytė, renginį vedė V. Prudnikovas ir LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė Aldona Daučiūnienė.

Vakaro dalyvius pasitiko LMA didžiojoje konferencijoje salėje eksponuojama dailininko H. Cipario tapybos darbų paroda. A. Daučiūnienė pristatė ilgamečio LNOBT vyriausiojo dailininko parodą ir fragmentus iš jo biografijos, kurioje pats autorius atskleidžia, kaip teatro magija jį užbūrė: „Teatrinio gyvenimo kelias, į kurį žengiau dar būdamas studentas, buvo ilgas – tęsėsi 36 metus ir nebuvo nei tiesus, nei

Iš kairės: solistė Jolanta Čiurilaitė, LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė Aldona Daučiūnienė ir solistas Vladimiras Prudnikovas. 2023 09 14.

lygus. Jis ėjo nepramintais takais, juo ėjau dieną ir naktį, ir nusivedė jis už rankos į savo pasaulį. Reikėjo ieškoti ir jame sukurti save, o kūryba yra menas, meilė, tikslas, gyvenimas. Kaip suderinti protą su jausmu, kaip pasiekti harmoningos vienybės?“ Nuo 1972-ųjų, būdamas vyriausiuoju LNOBT dailininku, H. Ciparis sukūrė scenovaizdžių ir kostiumų apie 60-čiai spektaklių Vilniaus, Klaipėdos, Erfurto, Kemerovo teatruose. Surengė 32 individualias parodas Lietuvoje ir

užsienyje. Scenos kolega dainininkas V. Prudnikovas apie talentingą scenografą pasakojo kaip apie labai kruopščių, rūpestingą dailininką, dalyvavusį kiekviename spektaklyje, besirūpinantį dekoracijomis, kostiumais, grimu. Renginio metu ekrane buvo pademonstruota keliasdešimt H. Cipario sukurtų spektaklių scenovaizdžių darbų, kostiumų eskizų, kurių virtualią prezentaciją maloniai paskolino Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus. H. Ciparis yra apipavidalinęs daugiau kaip 280

jubiliejinių renginių: Vilniaus miesto 650 m., Vilniaus universiteto 400 m., Pirmosios lietuviškos knygos 450 m. ir kt.

Kita vakaro herojė operos solistė ir pedagogė J. Čiurilaitė į renginį atvyko su savo auklėtinėmis, kurios surengė puikų koncertą. V. Prudnikovas atskleidė, kad jie dirba kartu jau daug metų. J. Čiurilaitė (sopranas) LNOBT dirba daugiau kaip 30 metų. Yra sukūrusi labai daug išpūdingų vaidmenų: Norina – Gaetano Donicečio „Don Paskualė“; Rozina – Džoakino Rosinio „Sevilijos kirpėjas“; Mimi, Miuzetė, Čio Čio San – Džakomo Pučinio „Bohema“, „Madam Baterflai“; Mikaela – Žoržo Bizė „Karmen“; Elvyra, Grafienė – Volfgango Amadėjaus Mocarto „Don Žuanas“, „Figaro vedybos“ ir kiti. Sukūrė 20 vaidmenų operos scenoje, dainavo kaip kamerinė

dainininkė, atliko stambios formos kūrinių solo partijų: Johano Sebastiano Bacho „Mišios h-moll“, Liudviko van Bethoveno „IX simfonija“, Jozefo Haidno oratorija „Pasaulio sutvėrimas“, V. A. Mocarto „Requiem“. Surengė daugiau kaip 200 solinių koncertų. Dainavo tarptautiniuose muzikos festivaliuose Liuksemburge, Italijoje, Suomijoje, gastroliavo JAV, Brazilijoje, Australijoje, Europos valstybėse.

Dabar doc. J. Čiurilaitė pati dalijasi savo patirtimi su gausiu būriu mokinių. Renginyje dalyvavo jos studentės Kamilė Fokaitė, Vismantė Vasaitytė, Ilona Pliavgo ir prof. V. Prudnikovo studentai Giedrius Gečys, Klaudijus Šimkus, Regimantas Gabšys, kurie puikiai atliko kompozitorių Vinčenco Belinio, Antano Belazaro, Galinos

Savinienės, Žako Ofenbacho, Dž. Rosinio, V. A. Mocarto, Algimanto Raudonikio, Vytauto Klovo ir kitų kompozitorių kūrinius. Savo koncertu studentai pasveikino ir išreiškė pagarbą bei meilę talentingajai mokytojai.

Skyrius tęsia ciklo „Mokslo žinių dienos“ renginius. Rugsėjo 20 d. LMAJA alumnas dr. Mindaugas Gedvilas vedė ekskursiją Vilniaus Žemynos gimnazijos moksleiviams Fizinių ir technologijos mokslų centro Lazerinių technologijų skyriuje, o rugsėjo 27 d. Vilniaus Radvilų gimnazijoje dr. Renata Minkevičiūtė moksleiviams skaitė paskaitą „Ekskursija po Saulės planetų sistemą“.

*Parengė Aldona Daučiūnienė,
LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė*

LMA Vrublevskių bibliotekoje

Vilniaus miesto 700-osioms įkūrimo metinėms paminėti Lietuvos mokslų akademijos (LMA)

Vrublevskių bibliotekoje buvo parengta paroda „Miestas albume: sostinės įvaizdžio ženklai (XIX–XXI a.). Iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos fondų“. Ekspozicija veikė liepos 17 d. – rugsėjo 8 d., parodos autorės – dr. Birutė Railienė ir Rūta Kazlauskienė.

Parodai atrinkta dalis (apie pusantro šimto) Vrublevskių bibliotekoje saugomų albumų apie Vilnių, datuojamų nuo XIX a. pab. iki šių dienų. Jų tematinė įvairovė gana plati – tai albumai, ženklinantys unikalią miesto istoriją, mokslo, meno, religijos, miesto urbanistikos ir kraštovaizdžio, gyvenamosios vaizdus, praeities bei šandienos asmenybių buvimą ir veiklą miesto kontekste.

Patys seniausi bibliotekoje saugomi albumistikos egzemplioriai apie Vilnių – galimai Jono Kazimiero Vilčinskio (1806–1885) išleistos Thurwangerio daugiaspalvės litografijos „Jėzaus paveikslas Antakalnyje Vilniuje“ (dokumentas datuotas 1849–1860 metais) bei „Aušros Vartų Švč. Mergelės Marija, Gailestingumo Motina“ (dokumentas datuotas 1850–1860 metais). J. K. Vilčinskio

Seniausias Vilniaus vaizdų albumas lietuvių kalba – „Vilnius, 1323–1923“. LMAVB RSS A-8471 MIC. Vikos Petrikaitės nuotr.

„Vilniaus albumas“ – neabejotinai vienas reikšmingiausių XIX a. dailės paveldo objektų.

Albumų apie Vilnių galerijoje matėme garsių XIX a. kūrėjų J. K. Vilčinskio, Jano Brunono Bulhako bei XX ir XXI a. kūrėjų Mstislavo Dobužinskio, Antano Sutkaus, Algimanto Kunčiaus, Mečislovo Sakalausko, Vlodo Drėmos, Rimanto Dichavičiaus, Antano Rimvydo Čaplinsko ir kt. darbus.

Liepos 17 d. – rugsėjo 8 d. bibliotekos fojė šalia parodos „Miestas albume“ veikė ir trijų standų paroda „Vilnius vokiečių karių atvirlaiškiuose“. Šios parodos eksponatais tapo dalis LMA Vrublevskių bibliotekai padovanotų atvirukų kolekcijos. Nuo 1991-ųjų Niujorke gyvenantis ir Lietuvos istoriją besidomintis lietuvis Paulius Glibauskas Vilniaus 700-ojo gimtadienio išvakarėse padovanojo 148 atvirukus, išleistus 1903–2004 metais, kuriuose matyti Vilnius. Šiai parodai jos kuratorė Lina Anušauskienė atrinko Pirmojo pasaulinio karo metais (1915–1918) leistus atvirukus, tematiškai suskirstė į tris dalis: maldos namai Vilniuje, Katedra, kiti Vilniaus vaizdai – tarp jų G. Preusso leidyklos išleistas atvirukas su neįprastu rakursu užfiksuotu Tiškevičių rūmų (dab. Vrublevskių biblioteka) fasadu, datuojamas 1916 metais. Šios abi parodos, skirtos Vilniui pažinti, džiugino vasarą į biblioteką užsukančius lankytojus, o patys bibliotekininkai vyko ir į regionus.

Paskutinę vasaros dieną Videniškių vienuolyno muziejuje buvo gražiai atidaryta paroda „Geologinės kartografinės pradininko Lietuvoje, geologo kunigaikščio Antano Karolio

Aukštutinė pilis (Vilnius, Lietuva). Iš Pauliaus Glibausko kolekcijos. LMAVB RSS Atv-103/1046/1.

Giedraičio 175-ųjų gimimo metinių sukakčiai paminėti. Parodos autorės – LMA Vrublevskių bibliotekos ir Gamtos tyrimų centro darbuotojos Audrė Trumpienė ir Sigita Dagienė. Iškilingą šventę pradėjo akad. Eugenijaus Jovaišos dokumentinis filmas „Gintaro kelias“. Parodos eksponatus ir A. K. Giedraičio gyvenimą patraukliai aptarė habil. dr. Valentinas Baltrūnas. LMA Vrublevskių bibliotekai ypač svarbus kunigaikščių Giedraičių vardas, nes joje saugomas vertingas šios garsios giminės dokumentų paveldas: knygos, rankraščiai, laiškai, fotografijos, įvairūs genealogijos ir heraldikos objektai. Viena iš Giedraičių – kunigaikščio Mykolo – ir jo šeimos valia 2008 m. šie dokumentai buvo perduoti Vrublevskių bibliotekai, o 2009 m. – pristatyti visuomenei. Kol buvo gyvas, Mykolas Giedraitis jungė Didžiąją Britaniją ir Lietuvą, Oksfordą ir Vilnių, Giedraičius ir Kražius. Po mirties šias jungtis papildė dar viena garbinga vieta – Videniškiai. Čia, Šv. Lauryno bažnyčioje įrengtame šeimos mauzoliejuje, 2018 m. amžinojo poilsio atgulė jo palaikai. Saugodama Lietuvos istorijos dokumentus, biblioteka juos tvarko, tvarkydama – rodo, o rodydama – primena ir prisimena.

Rugsėjo 1 d. paminėtos vienos žymiausių lietuvių tautinio atgimimo veikėjų, politikės ir leidėjos, kovojusios už moterų teisę lygiai su vyrais dalyvauti politiniame ir visuomeniniame gyvenime, Felicijos Bortkevičienės

Felicija Bortkevičienė.
Apie 1920 m. LMAVB RS F276-277.

(Povickaitės) (1873–1945) 150-osios gimimo metinės. Šios ypatingos moters gyvenimą ir veiklą atspindinti paroda „Felcijos Bortkevičienės epistolinis palikimas Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje“ veikė šių metų gegužės 3 d. – birželio 28 d., parodos autorės – Eglė Paškevičiūtė-Kundrotienė ir Rūta Kazlauskienė. Rugsėjo pradžioje Vrublevskių bibliotekos interneto svetainėje pasirodė ir [virtualus pasakojimas](#), skirtas F. Bortkevičienės sukakčiai paminėti, į kurį perkelta parodoje eksponuota medžiaga šiek tiek išplėsta – apžvelgiamas didesnis F. Bortkevičienės susirašinėjimo laukas.

Įdomu, kad Vrublevskių bibliotekos fonde saugomame pačios F. Bortkevičienės suregistruotame korespondencijos kataloge yra apie pusantro šimto respondentų. XIX a. pab. – XX a. pr. korespondenciją išsaugoti buvo sudėtinga, todėl kiekvienas likęs dokumentas be galo svarbus. Susirašinėjimų ratas gausus, įvairus, dažnai besitęsiantis ne vieną dešimtmetį. Laiškai, šis įprastinis žmonių susižinojimo būdas, kaip vienas iš egodokumentinio paveldo tipų, vis labiau domina tyrėjus, nes jie atskleidžia asmenines nuostatas, emocijas. Egodokumentai praturtina oficialią istoriją naujomis įžvalgomis.

Minint akademiko Vytauto Gudelio gimimo 100 metų sukaktį, Gamtos tyrimų centro Konferencijų salėje parengta paroda „Čia Baltija, čia Lietuva“, parodos autorės – S. Dagienė ir A. Trumpienė. Profesorius V. Gudelis – jūrotyros ir krantotyros pradininkas Lietuvoje. Pirmasis pradėjo ir organizavo Baltijos jūros geologijos, eolodinamikos ir neotektonikos tyrimus.

Svarbiausi V. Gudelio darbai, publikuoti Lietuvos ir užsienio šalių leidiniuose, pateikti skyriuose „Kvartero geologijos problemos“, „Baltijos pajūris ir įjūris“, „Kuršių nerijos fenomenas“. Eksponuojami žurnalai „Baltica“, „Geografijos metraštis“ ir kiti leidiniai, kuriuose mokslininkas su bendraautoriais išnagrinėjo ir apibendrino Pabaltijo kvartero periodo (taip pat ir Baltijos jūros) istorijos, geomorfologijos ir neotektonikos klausimus, Kuršių nerijos ir Kuršių marių geologinius ir paleogeografinius tyrimus.

Eksponuojamas ir pirmasis V. Gudelio straipsnis „Puari – Naujosios Gvinėjos šerdis“, publikuotas 1939 m. žurnale „Kosmos“. Skyriuje „Apie jūrą, vėją ir laivus“ pateikiami nuveikti mokslininko darbai terminologijos srityje. Eksponuojama tik dalis šio mokslininko darbų, tačiau, rengėjų nuomone, – svarbiausi. Visą profesoriaus mokslinės veiklos palikimą galima rasti Bronislavos Kisielienės parengtoje bibliografijos rodyklėje, kurioje surašytos V. Gudelio parengtos monografijos, moksliniai bei mokslo populiarinimo straipsniai. Parodoje pateikti dokumentai iš Vrublevskių bibliotekos fondo, akademiko V. Gudelio rankraštinio fondo (F-323), saugomo Rankraščių skyriuje. Iliustruota Reginos Morkūnaitės nuotraukomis iš Kuršių nerijos ir V. Gudelio vaikystės piešiniais, kurie saugomi LMA Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje. Paroda veiks iki spalio 31 d. Parodos atidarymo metu, rugsėjo 7 d., bibliotekos darbuotojos B. Kisielienė ir S. Dagienė už pasiekimus Vrublevskių bibliotekos veikloje ir ilgametį bibliografijos darbą buvo apdovanotos dailininko Gvido Raudoniaus sukurtais akad. Vytauto Gudelio atminimo medaliais.

Vrublevskių bibliotekos vardas buvo minimas ir šių metų liepos 6 d., kai Valstybės (Lietuvos Karaliaus Mindaugo karūnavimo) ir Tautiškos giesmės dienos proga Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda už nuopelnus Lietuvai ir jos vardo garsinimą pasaulyje valstybės ordinais ir medaliais apdovanojo Lietuvos ir užsienio valstybių piliečius. Tą dieną iškilmių Prezidentūros Baltojoje salėje metu LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius, literatūros istorikas, bibliografas, vertėjas, humanitarinių mokslų daktaras Sigitas Narbutas už reikšmingus mokslinius senosios Lietuvos literatūros ir rašytinio paveldo, lietuvių kultūros asmenybių, lietuviškos knygos ir spaudos tyrinėjimus apdovanojus Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi.

Dar vienas medalis dr. S. Narbutui buvo įteiktas rugpjūčio 3 d. Palangos gintaro muziejuje vykusioje mokslinėje konferencijoje „Alberto Vijūko-Kojalavičiaus skaitymai 2023“, skirtoje grafų Tiškevičių kultūros paveldui apžvelgti. Konferencijos dalyvius ir svečius pasveikino Palangos meras

Renginys, skirtas akademikui Vytautui Gudeliui. Iš kairės: LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas, akademikai Algimantas Grigelis ir Gamtos tyrimų centro direktorius Sigitas Podėnas. 2023 09 07.

Iš kairės: Genealogijos, heraldikos ir veksilologijos instituto ir Genealogijos akademijos prezidentas Remigijus Bimba, Alberto Vijūko-Kojalavičiaus atminimo medalio ir premijos laureatas dr. Sigitas Narbutas, dr. Daiva Narbutienė ir instituto valdybos pirmininkas, Heraldikos akademijos direktorius Paulius Vaniuchinas. 2023 08 03.

Šarūnas Vaitkus, Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus generalinis direktorius dr. Arūnas Gelūnas ir konferenciją kartu su gausiais partneriais organizavusio Genealogijos, heraldikos ir veksilologijos instituto direktorius Remigijus Bimba. Konferencijos pradžioje Alberto Vijūko-Kolavičiaus medaliu už reikšmingus pastarųjų penkerių metų

darbus, susijusius su Lietuvos istorijos ir jos pagalbinių disciplinų – genealogijos, heraldikos, veksilologijos ir kitų – plėtojimą, taip pat paveldo apsaugą buvo pagerbtas LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. S. Narbutas. •

*Inga Berulienė,
LMA Vrublevskių bibliotekos
Komunikacijos skyriaus vedėja*

SUKAKTYS

Gamtos tyrimų centro mokslinei Paukščių ekologijos laboratorijai – 50

1973 m. liepos 12 d. įkurta kaip Ornitologijos laboratorija (dabartinis pavadinimas „Paukščių ekologijos laboratorija“ suteiktas 1998 m.) Lietuvos mokslų akademijos Zoologijos ir parazitologijos institute, kuris vėliau vadintas Ekologijos, Vilniaus universiteto Ekologijos institutu, kol galiausiai 2010 m., prijungus Botanikos, Geologijos ir Geografijos institutus, jis buvo reorganizuotas į valstybinį mokslinių tyrimų institutą Gamtos tyrimų centrą, sėkmingai veikiantį iki šių dienų. Gamtos tyrimų centras yra pasirašęs asociacijos ir bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos mokslų akademija.

Pirmuoju laboratorijos vadovu tapo habil. dr. Mečius Valius. Vėliau laboratorijai vadovavo dr. Vytautas Skuodis, habil. dr. M. Valius, akad. habil. dr. Mečislovas Žalakevičius, dr. Mindaugas Dagys (iki dabar). Laboratorijos įkūrimas buvo sietas su ornitologinių tyrimų plėtra, ornitologinio tinklo įkūrimu ir fundamentinių bei praktinių uždavinių sprendimu aviacijoje, medicinoje, žemės, komunaliniame, miškų ūkyje bei aplinkosaugoje.

Ornitologijos laboratorijoje vykdyti įvairios tematikos fundamentiniai tyrimai – paukščių migracija, migracijos dėsninčiai ir jų valdymo mechanizmai, migracijų ekologija ir teorija, paukščių adaptacija kultūriname ландшаfte, domestikacijos ir sinantropizacijos problemos, ekologinės fiziologijos ir populiacijų ekologijos problemos, vykdyta mokslinė veikla, susijusi su aviacinės ornitologijos problemomis civilinėje ir karinėje aviacijoje, dalyvauta Lietuvos oro uostų sertifikavimo darbuose Lietuvai stojant į Europos Sąjungą. Taip pat buvo atliekami paukščių buveinių pasirinkimo ir naudojimo, paukščių tarp migracinių sankaupų ir

Ornitologijos laboratorijos kolektyvas. Laboratorijos įkūrėjas habil. dr. Mečius Valius sėdi pirmoje eilėje trečias iš kairės. 1974 m.

žiemaviečių formavimosi dėsninčių, jų valdymo mechanizmų tyrimai. Per pastaruosius tris dešimtmečius tyrinėjama klimatinių parametrų reikšmė paukščiams ir globalios klimato kaitos poveikis įvairiems paukščių metinio gyvenimo ciklo procesams, kurti paukščių apsaugos moksliniai pagrindai ir strategija, konsultuoti LR aplinkos ministerijos bei jos padalinių aplinkos apsaugos specialistai.

Lietuvoje atlikti darbai buvo nuolat pristatomi tarptautinėse BSCE (*Bird Strike Committee Europe*), vėliau IBSC (*International Bird Strike Committee*) organizuotose konferencijose. Lietuvoje atliekami aviacinės ir radarinės ornitologijos tyrimais domėjosi daugelio šalių mokslinių centrų mokslininkai, laboratorijoje kvalifikaciją kėlė specialistai iš Prancūzijos, Vokietijos, Suomijos, Čekijos, Lenkijos,

Moldovos, Kazachstano, Ukrainos. Buvo palaikomi ryšiai su tos srities mokslininkais iš Nyderlandų, Jungtinių Amerikos Valstijų, Prancūzijos, Izraelio, Čekoslovakijos.

Buvo sukurta originali aviacinės ornitologijos mokykla Lietuvoje, originali paukščių migracijos tyrimo mokykla Baltijos regione, pasiūlyta ir mokslinėje monografijoje pristatyta nauja pasaulyje biologijos mokslo šaka – klimato kaitos ornitologija (Žalakevičius, M. 2013. Ornitologijos raida: nuo pirmųjų sieninių olų piešinių iki klimato kaitos ornitologijos. Vilnius; Žalakevičius, M. 2015. Paukščių migracija. Vilnius; Žalakevičius, M. 2017. Klimato kaitos ornitologija. Vilnius.).

Moksliniai darbai publikuoti prestižiniuose pasaulio ornitologijos ir biologijos sričių mokslo žurnaluose, žymiausių pasaulio

Ornitologijos laboratorijos seminaras, kuriame dalyvauja ornitologai iš kitų Lietuvos mokslo institucijų, universitetų ir aplinkos apsaugos įstaigų. 1976 m. Mečislovo Žalakevičiaus archyvo nuotrauka.

universitetų leidyklų išleistose mokslinėse monografijose, nuolat cituojami tarptautinėje mokslinėje spaudoje.

Per 50 laboratorijos veiklos metų joje apgintos 25 daktaro ir habilituoto daktaro disertacijos, M. Žalakevičius apdovanotas Lietuvos mokslo premija ir išrinktas LMA tikruoju nariu (akademiku), vadovavo aštuoniems doktorantams, sėkmingai apgynusiems daktaro disertacijas. Iš viso Lietuvoje apginta daugiau kaip 40 ornitologinei tematikai priskiriamų disertacijų. Rengiant mokslo daktarus svarbus Ornitologijos (Paukščių ekologijos) laboratorijos vaidmuo.

Laboratorijos mokslininkai aktyviai dalyvavo ir dalyvauja įvairių tarptautinių pasaulio mokslinių ir gamtos auginių organizacijų veikloje, jų valdybose, Tarptautiniame ornitologiniame komitete, Europos Komisijos 5 FP komitete „Aplinka ir tvari plėtra“ ir kt.

Ornitologijos laboratorija suvaidino didžiulį vaidmenį Lietuvos ornitologijos mokslo plėtrai. Nuo pat įkūrimo dienos joje buvo organizuojami nuolatiniai moksliniai seminarai ir posėdžiai, į kuriuos buvo kviečiami ornitologai iš visos Lietuvos. Šie susibūrimai įtraukė jaunimą, buvo keičiamasi informacija apie šalyje ir užsienyje vykstančius renginius, konferencijas, galimus mokslinių tyrimų darbus. Užsimezgė glaudus bendradarbiavimas, atvedęs į mokslą nemažą būrį ornitologų iš kitų, ne mokslo institucijų – dr. Eugenijų Drobelių, dr. Vytautą Nedzinską, dr. Bronių Šablevičių, dr. Algimantą Mačikūną ir kitus.

Paukščių ekologijos laboratorija su kitų įstaigų ornitologais yra surengusi kelias tarptautines konferencijas, vykdė daugybę tarptautinių ir šalies mokslinių ir aplinkosauginių

projektų, jos mokslininkai buvo šių projektų vadovais ir atsakingais vykdytojais. Projektai vykdyti su Prancūzijos, Vokietijos, Taivano, Čekijos, Danijos, Nyderlandų, Norvegijos, Latvijos, Estijos, Ukrainos, Ispanijos ir kitų šalių mokslo centrais ir jų mokslininkais, pagal JAV valstybės departamento, Taivano nacionalinės mokslo ir technologijos tarybos, Maxo Plancko ornitologijos instituto, Oksfordo universiteto Edwardo Grey instituto, kitų organizacijų užsakymus. Vykdyti LIFE, LIFE+, ES PHARE, COST, HELCOM, INTERREG, ES 5 ir 6 Bendrųjų tyrimų programų, EK „Natura 2000“ projektai.

Savo 50-metį švenčianti moderni Paukščių ekologijos laboratorija toliau sėkmingai vykdo veiklą. Norisi jos kolektyvui palinkėti naujų ryškių pasiekimų, toliau garsinant Lietuvos vardą pasaulyje. •

Akad. Mečislovas Žalakevičius

SVEIKINAME

Vytautas Ostaševičius

Rimvydas Vasaitis

Pranas Kūris

VYTAUTUI OSTAŠEVIČIUI – 75

Liepos 24 d. Lietuvos mokslų akademijos nariui, profesoriui habilituotam daktarui Vytautui Ostaševičiui sukako 75 metai.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas ir Technikos mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus gražaus jubiliejaus proga. Nuoširdžiai dėkojame Jums už aktyvią veiklą Lietuvos mokslų akademijoje bei Technikos mokslų skyriuje.

Didžiuojamės Jūsų nepaprastai kūrybinga ir vaisinga mokslinė veikla, pasiektais rezultatais. Linkime kuo geriausios sėkmės, naujų kūrybinių idėjų, šviesių gyvenimo akimirkų.

RIMVYDUI VASAIČIUI – 60

Liepos 25 d. Lietuvos mokslų akademijos užsienio nariui, Švedijos žemės ūkio mokslų universiteto profesoriui Rimvydui Vasaičiui sukako 60 metų.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus gražaus jubiliejaus proga.

Vertiname Jūsų pasiekimus miškotyros mokslų srityje, ypač vertingi atliekami uosio džiūvimo masinės epidemijos patogenų plitimo ir uosio rezistentiškumo infekcijai tyrimai. Džiaugiamės Jūsų aktyviu bendradarbiavimu su Lietuvos mokslininkais vykdant bendrus projektus, programas, organizuojant renginius bei vadovaujant doktorantams iš Lietuvos.

Nuoširdžiai linkime visokeriopos sėkmės, stiprios sveikatos, nuostabių ir kūrybingų dienų Jūsų tolesniame gyvenimo kelyje.

PRANUI KŪRIUI – 85

Rugpjūčio 20 d. Lietuvos mokslų akademijos nariui profesoriui habilituotam daktarui Pranui Kūriui sukako 85 metai.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus jubiliejaus proga.

Esate Lietuvos teisinės valstybės kūrėjas. Neišmatuojami Jūsų nuopelnai atkuriant Lietuvos valstybingumą, formuojant savarankiškos valstybės teisinę sistemą akivaizdūs – Lietuvoje egzistuoja nauja, funkcionuojanti demokratinė sistema, atitinkanti europinius standartus.

Jūs sukūrėte tarptautinės teisės mokyklą Lietuvoje, svariai prisidėjote prie jaunosios kvalifikuotos teisininkų kartos ugdymo. Esate pasaulinio lygio tarptautinės teisės specialistas ir pirmasis Lietuvos mokslininkas, savo dėmesį skyręs žmogaus teisėms. Jūsų moksliniai tyrimai ir įžvalgos skatino domėtis tarptautine teise ir jaunuosius teisininkus. Iki šiol daugelis Lietuvos diplomatų yra buvę Jūsų mokiniai.

Jūs garbingai atstovavote valstybei ir teisei vadovaudamas Lietuvos Aukščiausiam Teismui, dirbdamas Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėju ir diplomatu. Žavi Jūsų tvirta laikysena ginant Lietuvos interesus, kuriant Lietuvos įvaizdį Europoje ir pasaulyje. Esate aukštos inteligencijos, kultūros ir tolerancijos pavyzdys.

Reikšmingi ir svarūs Jūsų darbai keičiant bei įtvirtinant Lietuvos mokslų akademijos statusą, tobulinant Mokslų akademijos, Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus veiklą.

Donatas Surgailis

Linkime Jums, mielas Akademike, sveikatos, stiprybės, Jums brangių žmonių šalia, nuostabių ir kūrybingų dienų.

DONATUI SURGAILIUI – 80

Stebintieji matematinius tyrimus tikimybių teorijos ir matematinės statistikos srityje nepatikės, kad rugsėjo 29 dieną LMA nariui prof. Donatui Surgailiui sukako 80 metų. Jo kūrybinis aktyvumas neblėsta, jis rengia naują monografiją apie atsitiktinius laukus ir jų statistiką. Jo tyrimai, išdėstyti trijų knygų ir daugiau nei 150 straipsnių puslapiuose, jau daugiau kaip 40 metų pasiekia skaitytojus. Jie atspausdinti aukščiausio lygio tarptautiniuose recenzuojamuose žurnaluose: „Annals of Probability“, „Annals of Statistics“, „Annals of Applied Probability“, „Probability Theory and Related Fields“, „Econometric Theory“ ir kituose.

Donatas yra žinomas autoritetas Prancūzijos, JAV, Jungtinės Karalystės, Brazilijos, Vokietijos ir kitų statistikų ir tikimybininkų bendrijose. Jis siūlo naujas idėjas, plėtoja naujas sritis, jo

straipsnių laukiama kaip įvykių, kurie plečia matematinių tyrimų ribas.

D. Sургailis yra branginamas bendraautoris ir nepamainomas vadovas bei atrama jaunimui. Metai aspirantūroje ir bendras darbas su juo man buvo išskirtiniai, laimingi ir lemtingi.

Sugrįžtant prie D. Sургailio darbų, jo indėlis stipriai priklausomų dydžių tyrimų srityje yra savitas ir ypatingas. Keturių tikimybininkų – Rolando L. Dobrušino, Peterio Majoro, Murado S. Taqqu ir Donato Surgailio – darbai 1980-aisiais davė pradžią naujai sričiai. Donatas ją išplėtė tiesinių procesų struktūroms. Jano Berano ir Peterio M. Robinsono statistiniai tyrimai

atkleidė šių modelių potencialą ekonomikos, finansų ir geofizikos srityse. Pradžiai, atlikta šių autorių darbuose, baigėsi idėjų ir darbų sprogimu – aprašyti nestacionarių priklausomų duomenų generavimo mechanizmai finansų srityje ir ekonomikoje.

Matematikai yra potencialių struktūrų dizaineriai. Remdamiesi keliomis pradinėmis prielaidomis ir loginiais instrumentais, jie kuria, išskleidžia pirmaprades struktūras ir analizuoja jų vystymosi galimybes. Ant šio nematomo pamato stovi fiziniai ir gamtos mokslai. Fundamentalus mokslas neatskiriamas nuo kurtinių mokslininkų. Jų minties gilumas yra

matematinių struktūrų egzistencijos pagrindas. Jis užtikrina, kad nei matematinė praeitis, nei ateitis nėra klaida. Filosofija, politika ir viešoji erdvė remiasi panašiais principais.

Donato mokslinė veikla mums yra pavyzdys, kaip kryptingas darbas atveria sudėtingą matematinę aplinką mokslinei kūrybai.

Labai ačiū Donatui už jo indėlį į Lietuvos matematiką, besitęsiančius mokslinius tyrimus ir mokslo pasiekimus. Nuoširdūs linkėjimai jo 80-mečio proga. •

*Dr. Liudas Giraitis,
Londono Karalienės
Marijos universitetas*

ŽYMIUS MOKSLININKUS PRISIMENANT

Akademiko Tado Ivanausko jubiliejui skirta konferencija Kaune

Birželio 2 d. Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus sausakimšoje salėje įvyko šio muziejaus ir Lietuvos mokslų akademijos surengta konferencija „Akademiko Tado Ivanausko palikimas: įkurtos įstaigos ir jų padaliniai bei jų šiandienė

veikla“, skirta Akademiko Tado Ivanausko (1882–1970) 140-osioms gimimo metinėms. Konferencijoje dalyvavo ir nemažai Lietuvos mokslų akademijos narių.

Konferenciją atidarė Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus

direktorius Ramūnas Grigonis, Lietuvos mokslų akademijos Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininkas Limas Kupčinskas ir Kauno rajono meras Valerijus Makūnas. Jis renginio metu įteikė Kauno rajono savivaldybės

*Iš kairės: Kauno rajono meras Valerijus Makūnas
ir akad. Mečislovas Žalakevičius.*

herbą – apdovanojimą už akademi-ko Tado Ivanausko atminimo puoselėjimą – akademikui Mečislovui Žalakevičiui (šių eilučių autoriui).

Pirmąjį pranešimą „Akademikas Tadas Ivanauskas – Lietuvos valstybės pamatų (aukštojo mokslo ir mokslo tiriamųjų įstaigų bei pilietinės visuomenės) kūrėjas“ skaitė M. Žalakevičius. Pranešėjas pabrėžė T. Ivanausko asmenybės fenomeną, pristatė jį kaip Žmogų Legendą, pasirinkusį dirbti Lietuvai ir jos žmonėms bei atstovaujanti ištisai epochai XX a. šalies biologijoje, įvardydamas gausybę jo veiklų ir pasiekimų (apie tai rašyta „[Lietuvos mokslų akademijos žinių](#)“ Nr. 104 11–12 p.). Buvo Lietuvos mokslų akademijos Chemijos ir biologijos skyriaus biuro narys, aktyvus Tarptautinės medžiotojų tarybos narys ir Lietuvos taisyklingos medžioklės ir žūklės draugijos atstovas. T. Ivanauskui vadovaujant, 1930 m. buvo įsteigtas Tarptautinio paukščių apsaugos komiteto Lietuvos skyrius (dabartinė Lietuvos ornitologų draugija, *BirdLife International* partneris). Išskirtinė T. Ivanausko savybė – visus sumanytus ir pradėtus darbus jis visada užbaigė. Visose jo inicijuotose, kurtose ir plėtotose šakose bei kryptyse buvo gauta reikšmingų rezultatų, daugelis jų liko gyvybingos iki šių dienų. Tą

buvo galima justi ir šios konferencijos pranešimuose, kuriuos skaitė jo įkurtų įstaigų šiuolaikiniai vadovai.

Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus direktorius R. Grigonis ir muziejaus Rinkinių mokslinio kuravimo skyriaus vedėjas Saulius Rumbutis skaitė pranešimą „Zoologinių tyrimų raida Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejuje“. Pranešėjai supažindino su šioje įstaigoje atliekamais tarptautiniais moksliniais tyrimais, jais remiantis rengiamomis mokslo disertacijomis. Pristatytas muziejaus vaidmuo ir darbai šviečiant visuomenę ir populiarinant mokslą.

Lietuvos paukščių žiedavimo centro vedėjas Ričardas Patapavičius skaitė pranešimą „Lietuvos paukščių žiedavimo centras Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejuje ir jo veikla“. Pristatyti centro atliekami tarptautiniai tyrimai, veikla tarptautinėje organizacijoje EURING, rengiamas pasaulio paukščių migracijų atlasas, kuriame pateikiami ir Lietuvoje atlikti ornitologų darbai.

Apie Lietuvos zoologijos sodą ir jo veiklą, čia atliekamus mokslinius projektus ir darbus, naujus laikmečio keliamus uždavinius kalbėjo Lietuvos zoologijos sodo direktorė dr. Gintarė Stankevičė. Buvo

*LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų
skyriaus pirmininkas Limas Kupčinskas.
Edmundo Mališausko nuotrauka*

parodytas informatyvus filmas apie šiuo metu atliekamą Lietuvos zoologijos sodo rekonstrukciją.

Botanikos sodo direktorius dr. Nerijus Jurkonis supažindino su Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodu, pasitinkančiu jau antrąjį šimtmetį. Ši įstaiga be atliekamų mokslinių tyrimų svarbi ir universiteto studijų procesui organizuoti.

Apie pirmosios Lietuvos saugomos teritorijos įkūrimą ir veiklą, jos vaidmenį kalbėjo Žuvinto biosferos rezervato ekologas Arūnas Pranaitis. Pranešėjas pristatė ir čia vykdomus tarptautinius tyrimus, reikšmingus globaliai nykstančių paukščių rūšių apsaugos projektus.

Pranešėjai sulaukė nemažai klausimų, prie kavos puodelio vyko įdomios diskusijos.

Konferencijos pranešėjų ir pasakymų medžiaga šiuo metu rengiama publikuoti atskiru leidiniu. •

Akad. Mečislovas Žalakevičius

Parodos „Čia Baltija, čia Lietuva“, skirtos akademiko Vytauto Gudelio 100-mečiui, dalyviai Gamtos tyrimų centre.

Čia Baltija, čia Lietuva. Akademikui Vytautui Gudeliui – 100

*Akademiko Vytauto Gudelio
atminimo medalis, reverse –
Kuršmarių kurėno vaizdas.
Autorius dailininkas
Gvidas Raudonius. 2023 m.*

Mokslo bendruomenei 2023-ieji yra akademiko Vytauto Gudelio (1923–2007) metai. Profesoriaus, habilituoto daktaro, „Via Baltica“ premijos laureato, Upsalos universiteto garbės daktaro atminimui pagerbti įsteigtas akademiko Vytauto Gudelio fondas. Dailininkas Gvidas Raudonius sukūrė Vytauto Gudelio atminimo medalių. Šiuo medaliu birželio 27 d. LMA vykusioje konferencijoje apdovanoti buvę akademiko bendražygiai ir jo darbų tęsėjai, liepos 13 d., per akademiko gimtadienį, aplankytas jo ir žmonos Romanos kapas Antakalnio kapinių Menininkų kalnelyje, o rugsėjo 7 d. Gamtos tyrimų centre pristatyta paroda „Čia Baltija, čia Lietuva“, apžvelgianti V. Gudelio mokslinę ir pedagoginę veiklą.

Akad. V. Gudelis buvo plačių interesų mokslininkas, per 800 mokslo darbų ir keliolikos monografijų autorius. Dalyvavo konferencijose, rašė geografijos, jūrotyros, ekologijos klausimais. Yra žinoma (kn. „Akademikas Vytautas Gudelis“, 2012, p. 220) apie V. Gudelio susirašinėjimą su Jonu Šliūpu, Viliumi Pėteraičiu (Kanada), Viktoru Vytautu Klemu (JAV), Europos šalių mokslininkais. Parodoje eksponuojamas ir LR prezidento Valdo Adamkaus 1975 m. V. Gudeliui rašytas laiškas, kuriame jis kalba apie gamtosauuginę veiklą, dirbant JAV Aplinkos apsaugos agentūros 5-ojo regiono administratoriumi, apie pastangas, siekiant apsaugoti Mičigano ežerą nuo taršos. Jubiliejaus proga prisimintina, kad akademiko V. Gudelio monografija

„Lietuvos įjūris ir pajūris“ ir „Jūros krantotyros terminų žodynas“ 1999 m. buvo teikiami Lietuvos mokslo premijų konkursui. Šiose dviejose akademiko knygose pateikta įvairialypė ir kompleksinė Lietuvos įjūrio ir pajūrio tyrinėjimų per pusšimtį metų rezultatų analizė ir apibendrinimas. Tačiau konkurso komisija pirmenybę skyrė kitiems darbams. Nepaisant to, šiandien galime pasakyti, kad šie darbai, kaip ir visas Akademiko mokslinis palikimas, laiko bandymus išlaikė. Tą parodė surengta konferencija ir turininga paroda. •

Akad. Algimantas Grigelis

Įamžintas akademiko Zigmo Zinkevičiaus atminimas

*Kalba LR
Aukščiausiosios
Tarybos-Atkuriamojo
Seimo Pirmininkas
prof. Vytautas
Landsbergis.*

Dr. Birutės Triškaitės
nuotraukos

Rugsėjo 16 d. Ukmergės rajone, Jogvilų kaime, Juodausių vienkiamyje, kuriame gimė kalbininkas Zigmas Zinkevičius, atidengtas tautodailininkų Rimanto ir Stanislovo Zinkevičių sukurtas kalbotyros patriarcho akademiko, profesoriaus habilituoto daktaro Z. Zinkevičiaus (1925–2018) atminimą įamžinantis koplytstulpis. Koplytstulpį pašventino Ukmergės dekanato dekanas Raimundas Kazaitis.

Renginyje kalbėjo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis, Ukmergės rajono meras Darius Varnas, Lietuvių kalbos instituto (LKI) Mokslo tarybos pirmininkė akad. prof. habil. dr. Grasilda Blažienė, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos direktorius doc. dr. Sigitas Narbutas, Lietuvos tūkstantmečio gimnazijos direktorius Vidmantas Žilius, visuomenininkai Jonas Burokas, Gediminas Žukauskas, vertėja Dalia Kižlienė, LKI Raštijos paveldo tyrimų centro mokslininkai, Vilniaus universiteto lituanistai, buvę kalbininko studentai, bičiuliai, šeima ir giminės. Svečiai aplankė Rimanto Zinkevičiaus sodybą-dirbtuves, apžiūrėjo menininko darbų ekspoziciją ir unikalią angelų, kuriuos tautodailininkas išdrožė iš medienos, gautos iš įvairių pasaulio šalių, kolekciją.

2025 m. sausio 4 d. bus minimas akademiko Z. Zinkevičiaus gimimo šimtmetis. Tai progai numatyta išleisti prisiminimus apie kalbininką.

Regioninis naujienų portalas *anyksta.lt*, viešindamas Akademiko atminimo įamžinimo renginį, paskelbė Jono Buroko, laisvės kovų dalyvio, [straipsnį](#). Apie tai buvo skelbta ir Lietuvių kalbos instituto interneto [svetainėje](#).

Dėkojame Lietuvių kalbos institutui, pasidalijusiam nuotraukomis. •

LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus informacija

ATMINIMUI

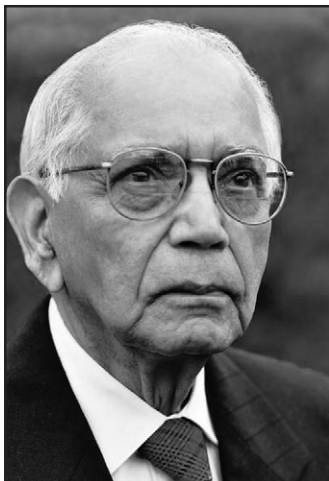
LMA užsienio narys Calyampudis Radhakrishna Rao

1920 09 10 – 2023 08 22

Žymus Indijos ir JAV matematikas, prof. Calyampudis Radhakrishna Rao nugyveno ilgą ir gražų gyvenimą. Gimė 1920 m. rugsėjo 10 d. Hadagalyje (Karnatos valstija), Indijoje, mirė 2023 m. rugpjūčio 22 d. Niujorke (JAV) būdamas 102 metų amžiaus.

1940 m. jam suteiktas matematikos magistro laipsnis Andros universitete (Indija), o 1943 m. – statistikos magistro laipsnis Kalkutos universitete (Indija). Kelerius metus dirbo Indijos statistikos institute Kalkutoje, taikė statistikos metodus antropologijoje, vėliau – Anglijoje Kembridžo universiteto Antropologijos muziejuje. Čia 1948 m. gavo daktaro laipsnį, 1965 m. tame pačiame universitete jam suteiktas mokslų daktaro laipsnis.

Grįžęs į Indiją, vėl dirbo Indijos statistikos institute iki 1980 m., ilgą laiką jam vadovavo. 1982 m. atvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas prie Pensilvanijos universiteto įkūrė Daugiamatės analizės centrą (angl. *Center of Multivariate Analysis*)

ir jam vadovavo. Nuo 1988 m. – Pensilvanijos universiteto profesorius.

Prof. C. R. Rao buvo vienas žymiausių pasaulio statistikų, daug nuveikęs statistinių įverčių, daugiamatės analizės, eksperimentų planavimo, tikimybinų skirstinių charakterizavimo ir kitose srityse. Jis buvo daugiau kaip trisdešimties

įvairių šalių universitetų garbės daktaras, aštuonių Indijos nacionalinių akademijų narys, Didžiosios Britanijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Italijos nacionalinių akademijų ir Lietuvos mokslų akademijos užsienio narys. C. R. Rao buvo Tarptautinės biometrikų draugijos (1974), Matematinės statistikos instituto (1977), Tarptautinio statistikos instituto prezidentas (1977–1979). Mokslinių tyrimų sritys – statistinių vertinimų kokybė, daugelio kintamųjų matematinė analizė ir diferencialinė geometrija. Svarbiausieji C. R. Rao darbai: Rao ir Cramério nelygybė, Rao ir Blackwello, Kolmogorovo teorema. Parašė 14 knygų, daugiau kaip 400 mokslinių straipsnių.

Profesorius pelnė nemažai garbingų apdovanojimų, tarp jų – aukščiausi valstybių apdovanojimai, skiriami mokslininkams: Jungtinių Amerikos Valstijų nacionalinis mokslo medalis (2002) ir Indijos mokslo premija (2010). •

Lietuvos mokslų akademijos bendruomenė

Akademikas Evaldas Nekrašas

1945 05 29 – 2023 09 19

Rugsėjo 19 d., eidamas 79-uosius metus, mirė žymus mokslininkas, Lietuvos filosofas, politologas Lietuvos mokslų akademijos narys emeritas, profesorius habilituotas daktaras Evaldas Nekrašas.

E. Nekrašas gimė 1945 m. gegužės 29 d. Ukmergėje. 1962 m. aukso medaliu baigė Ukmergės 2-ąją vidurinę mokyklą. 1962–1966 m. studijavo radioelektroniką Kauno politechnikos instituto (dabar Kauno technologijos universitetas)

Vilniaus filiale (dabar VILNIUS TECH) ir įgijo karo inžinieriaus specialybę. 1962–1967 m. paralelinės tikimybių teorijos studijos Vilniaus universiteto (VU) Matematikos fakultete įvertintos diplomu su pagyrimu. 1967 m. dirbo VU Filosofijos katedros asistentu. Nuo 1967 m. dėstė Vilniaus universitete. 1967–1971 m. – VU filosofijos doktorantas (aspirantas). 1971 m. apgynė humanitarinių mokslų (filosofija)

daktaro (tada filosofijos mokslų kandidato) disertaciją „Tikimybės empirinė interpretacija“. 1971–1986 m. – VU Filosofijos katedros vyr. dėstytojas, docentas, vyr. mokslinis bendradarbis. 1982–1985 m. – VU Sociologinių tyrimų laboratorijos mokslinis bendradarbis, grupės vadovas. 1983 m. apgynė humanitarinių mokslų (filosofija) habilituoto daktaro (tada filosofijos mokslų daktaro) disertaciją „Tikimybės ir indukcijos“

problema loginio empirizmo filosofijoje“. 1986 m. suteiktas profesoriaus vardas. 1986–2013 m. – VU Filosofijos fakulteto Filosofijos katedros profesorius. 1988–2003 m. – VU Filosofijos fakulteto Filosofijos katedros vedėjas. 1991–1995 m. – Lietuvos mokslo tarybos narys. 1992–1993 m. – Seimo Užsienio reikalų komiteto patarėjas. 1995–1996 m. – Harvardo universiteto (Kembridžas, JAV) Fulbraito vyresnysis tyrėjas (*Senior Fulbright Scholar*). 1992–2013 m. – VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto profesorius. 1997–1999 m. – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos konsultantas. 1998 m. – Zalcburgo universiteto (Austrija) kvietinis profesorius. 1998–2003 m. – Atviros visuomenės kolegijos tutorius. 2003–2013 m. – VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto Tarptautinių santykių katedros vedėjas. Nuo 2013 m. – VU profesorius emeritas.

1991–1994 m. – Lietuvos mokslų akademijos (LMA) narys ekspertas, 2011–2020 m. – LMA tikrasis narys, nuo 2020 m. – LMA narys emeritas.

Mokslinių tyrinėjimų sritys: filosofijos istorija, mokslo, politinė filosofija, tarptautinė politika, Lietuvos užsienio politika.

Akad. E. Nekrašas – penkių knygų ir 120 straipsnių filosofijos istorijos, pirmiausia pozityvistinės filosofijos istorijos, mokslo filosofijos, politinės filosofijos ir tarptautinės politikos klausimais autorius. Svarbiausi veikalai: „Loginis empirizmas ir mokslo metodologija“ (1979), „Tikimybinis žinojimas“ (*Verojatnostnoe znanie*, 1987, lenkų kalba *Wiedza prawdopodobna*, 1992), „Filosofijos įvadas“ (1993, 2004), „Įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios vaidmuo formuojant užsienio politiką“ (*Legislature and the Executive in Foreign Policy Making*, 1994), „Pozityvus protas: jo raida ir įtaka modernybei ir postmodernybei“ (2010, anglų kalba *The Positive Mind: Its Development and Impact on Modernity and Postmodernity*, 2016).

Akad. E. Nekrašas, būdamas vienu iš VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto steigėjų ir pirmųjų dėstytojų, išugdė jaunųjų mokslininkų, politikų kartą. Profesoriumi vadovaujant 17 doktorantų apgynė humanitarinių mokslų (filosofijos) arba socialinių mokslų (politikos mokslų) daktaro disertacijas. Akademikas dirbo mokslinį darbą, dėstė keliuose Vakarų ir Rytų Europos universitetuose, skaitė pranešimus tarptautinėse konferencijose ir užsienio akademinėse institucijose Stokholme, Geteborge, Helsinkyje, Kopenhagoje, Varšuvoje, Krokovoje, Paryžiuje, Jeruzalėje, Tokijuje ir kitur.

Svari ir akad. E. Nekrašo visuomeninė veikla: 1988–2013 m. – Lietuvos filosofų draugijos pirmininkas, buvo vienas draugijos steigėjų. 1989–2013 m. – VU Senato (iki 2001 m. vadinto Taryba) narys. 1989 m. – VU Filosofijos fakulteto atkūrimo, 1992 m. – VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto įkūrimo darbo grupių narys, 1990, 2002 ir 2014 metų VU Statutų rengimo darbo grupių narys. Taip pat

buvo ilgametis akademinių žurnalų „Problemos“ ir „Politologija“ redakcinių kolegijų narys. Tarptautinių santykių ir Lietuvos užsienio politikos klausimais konsultavo Lietuvos Respublikos vadovus ir kitus pareigūnus. Dalyvavo rengiant Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartį. Formavo politologijos Lietuvoje tradicijas, rengė įžvalgas valstybės užsienio politikos ir regioninės tapatybės klausimais.

2003 m. akad. E. Nekrašas buvo apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi. 2004 m. jam įteiktas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos medalis, skirtas Lietuvos narystei ES ir NATO paminėti, o 2010 m. apdovanotas VU Rektoriaus mokslo premija.

Akad. Evaldas Nekrašas atmintyje išliks kaip eruditas, darbštus, be galo kruopštus mokslininkas, gynęs pozityvaus proto poziciją, tikėjęs filosofijos svarba ir įtaka ne tik individui, bet ir valstybei. •

Lietuvos mokslų akademijos bendruomenė

Akademikas Liudas Mažeika

1953 11 02 – 2023 10 12

Spalio 12 d., eidamas 70-uosius metus, mirė Lietuvos mokslų akademijos (LMA) tikrasis narys, Kauno technologijos universiteto (KTU) Prof. K. Baršausko ultragarso mokslo instituto direktorius, Elektronikos inžinerijos katedros profesorius habilituotas daktaras Liudas Mažeika.

L. Mažeika gimė 1953 m. lapkričio 2 d. Kaune. 1976 m. Kauno politechnikos institute (nuo 1990 m. Kauno technologijos universitetas) įgijo taikomosios matematikos inžinieriaus matematiko specialybę, dirbo Skaičiavimo katedroje. Nuo 1981 m. dirbo jaunesniu mokslu bendradarbiu Ultragarso problemine laboratorijoje.

Daktaro disertaciją technologijos mokslų srityje apgynė 1986 m.

1987–1989 m. dirbo asistentu ir vyr. dėstytoju Teorinės radio-technikos katedroje. 1989–2001 m. joje ėjo docento pareigas. Nuo 2002 m. dirbo profesoriumi Telekomunikacijų katedroje, vėliau Elektronikos inžinerijos katedroje.

2009 m. kovo 25 d. suteiktas technologijos mokslų profesoriaus pedagoginis vardas.

2014–2016 m. dirbo Prof. K. Baršausko ultragarso mokslo instituto Skaitmeninio modeliavimo mokslo laboratorijos vadovu. Nuo 2016 m. ėjo Prof. K. Baršausko ultragarso mokslo instituto direktoriaus pareigas. Taip pat dirbo vyriausiuoju mokslo darbuotoju Skaitmeninio modeliavimo mokslo laboratorijoje. Būdamas taikomosios matematikos specialistu sukūrė daug

inovatyvių ultragarsinių matavimo metodų, skaitmeninio modeliavimo ir signalų bei vaizdų apdorojimo programų, kurios leido pirmą kartą išspręsti pasauliniu mastu įvairias sudėtingas matavimų bei neardomųjų bandymų problemas.

2016 m. prof. dr. L. Mažeikai skirta Lietuvos mokslo premija technologijos mokslų srityje už darbų ciklą „Ultragarsinės matavimo, stebėsenos ir diagnostikos technologijos ekstremalioms sąlygoms“ (su bendraautoriumi akademiku prof. habil. dr. Rymantu Jonu Kažiu).

Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys nuo 2016 m.

2018–2020 m. buvo KTU mokslo strategijos komiteto narys.

Mokslinio darbo sritys: matavimai ultragarsu ir neardomieji bandymai, skaitmeninis ultragarsinių signalų, laukų apdorojimas ir kompiuterinis modeliavimas.

Prof. L. Mažeika vykdė mokslinius tyrimus ir dalyvavo kuriant naujus matavimų metodus bei technologijas su nacionaliniais ir užsienio partneriais įvairiuose tarptautinių mokslinių tyrimų projektuose ir užsakomuosiuose darbuose. •

Lietuvos mokslų akademijos bendruomenė

Redakcinė taryba: J. Banys (pirmininkas), A. Bernotas, Z. Dabkevičius, G. Dzemyda, L. Kupčinskas, R. Maskoliūnas, V. Nekrošius, R. Petrauskas, V. Stanys, R. Šiaučiūnas, L. Valkūnas.

Leidinį rengė: S. Aukštinaitytė, A. Bagdonavičienė, E. Baronienė, I. Berulienė, M. Datkūnaitė, A. Daučiūnienė, R. Daukšienė, G. Griežienė, L. Milošienė, J. Olechnovičienė, V. Paškauskienė.

Kalbos redaktorė S. Tamulionienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė.